

EM INDUKCIÓS KONFERENCIÁK AZ IUGG 2007. ÉVI ÁLTALÁNOS ÜLÉSSZAKÁN PERUGIÁBAN (OLASZORSZÁG)

A perugiai nagy világrendezvény, az IUGG (Nemzetközi Geodéziai és Geofizikai Unió) 4 évente megrendezésre kerülő általános ülészakájának értékelését, részletes statisztikai mutatókkal a Magyar Nemzeti Bizottság elnöke — úgy is, mint nemzeti képviselőnk — ÁDÁM József akadémikus, tanszékvezető egyetemi tanár (BME) a Geodézia és Kartográfiaiban (2007/10-11) megírta. Ennek ismétlésétől eltekintek. Annyit azonban — a fenti beszámolóval összhangban — meg kell jegyezni, hogy a szervezőbizottság enyhén szólva nem állt helyzete magaslatán. Pl. a több mint 4000 résztvevő elszállásolása különösen sok kívánnivalót hagyott maga után. Egyesek csak a szomszédos településeken kaptak szállót és utazásuk nagy költséggel járt. Az igen nagyszámú előadásról csak rosszul szerkesztett újságokból értesültünk, amelyek az előadások címein kívül mást nem tartalmaztak. Számos előadás el is maradt a jól ismert okok miatt: a potenciális előadó az előadás bejelentésével hiába remélt utazási és egyéb támogatást, így nem is érkezett meg. A tartalmi kivonatoknak még a CD-jét sem kaptuk meg, így nehéz volt a választás az előadások kavalkádjában. A poszterek többségét a nyomott levegőjű, a tömegetől átforrósodott, szűk, folyosószerű Rocca Paolina-ban szervezték, ahol a kiszáradás veszélyével kellett szembenéznie a résztvevőknek, mert a szolgáltatások minimuma (pl. víz) is hiányzott. Megérkezésünkkor még a regisztrációs helyiség helyét sem tudtuk. Mindez találmányra ment. Perugia gyönyörű, nagy múltú umbriai település, de a meredek utcák naponta többszöri „megmászása” az idősebb generáció részére igen kimerítő volt. Elég a panaszból: nagy konferenciát ilyen feltételek mellett, pláne gyakorlatlan szervezőkkel, nem szabad vállalni. A perugiai konferencia a gyenge szervezés példája volt.

Az IAGA legtöbb rendezvénye július első hetében volt, így a számomra fontos EM indukciós konferenciák is, amelyek a következők voltak:

- Július 4-én: (JAS002) Large scale imaging of the continental and oceanic lithosphere. Conveners: HARINARAYANA T., Key KERRY;
- Július 5-én: (JAS003) Distribution of water and heat in the crust: indication from EM studies. Convener: OGAWA Yasuo;
- Július 6-án: (JAS004) Methodology in EM studies: Theory, modelling and inversion. Convener: KUVSHINOV Alexei.

Annak ellenére, hogy az IAGA 1.2 EM indukciós munkacsoportja 1972 óta két évente egy egyhetes workshopot (munkaülést) rendez, a felsorolt rendezvényeken bőven volt figyelemre méltó előadás, eredmény. Ezek célzott bemutatását elősegítette a JASPEI-jel (Szeizmológiai és

Földbelsőfizikai Asszociáció) való közös rendezés. Ezek közül szeretném néhányra a figyelmet felhívni, természetesen szubjektív szempontok alapján.

A fenti első rendezvény áttekintő (reviewer) előadását H. BRASSE német kutató tartotta. Előadását azzal kezdte, hogy rengeteg új adat van, nagy és változatos területeken folyik a kutatás. Így felsorolásában a következő földtanilag érdekes területek, témák szerepeltek: kéregbeni törések; szubdukció, kollízió; középóceáni hátságok; vulkánok; litoszféra; a felső köpeny komponensei, hőmérséklet, diszkontinuitások.

A szerző mint a dél-amerikai Andok kutatója megállapította, hogy hiányoznak a jólvezetők (CA) közvetlenül a vulkánok alól. Ezek az ívmögötti medencék alatt alakultak ki — ugyanakkor a japánok a Taupo vulkán alatt a közép-kéregben CA-t észleltek.

A töréses zónák legklasszikusabb példája a Szent András törésvonal. Sok kolléga kereste a CA kapcsolatát a földrengekkel és megállapították, hogy a földrengek a CA-k alatt keletkeznek (l. később OGAWA összefoglalóját).

A törésekből gyakran hélium (He) szivárog a felszínre. Ennek a forrását 40 km mélyre becsülik.

A mély kéregben lévő folyadék jólvezető csatornákat képezhet. Ilyent találtak Észak- és Kelet-Tibetben.

A közép-óceáni hátságokban a tengeri (offshore) MT mérések kimutatták a magmakamrát.

Jelentős erőfeszítések történtek annak megállapítására, hogy a TTZ-n (Teyseire-Tornquist Zone) keresztül a paleozoos és prekambriumi Európa határán milyen lényeges szerkezeti változások történnék a felső köpenyben (asztenoszférában) (EMTESZ projekt). Egyértelművé vált, hogy Németország paleozoos területein az asztenoszféra lényegesen kisebb mélységben van. A szerző az indukciós vektorral szemben előnyben részesítette a földmágneses átviteli (transzfer) függvényt.

A törésekben lévő CA-k más szerzők eredményeiben is megjelentek, így az indiai Narmada Tapti Lineament-ben HARINARAYANA 3 CA-t is kimutatott a MOHO felett, összefüggésben a területen mért nagy (>70 mWm²) hőárammal és hőforrással („hot spring”).

Nagyon érdekes megállapításokat tett Freund FRIEDMAN („Szükségünk van-e grafitra, sós oldatra, vagy kőzetolvadásra ahhoz, hogy megmagyarázzuk a kéregben az elektromos vezetőképesség-változást?”). A szerző ún. alvó hatásokról (effektusok) beszélt. Ilyen természetesen a nyomás és a hőmérséklet, amelyek jelentősen megváltoztatják az elektromos vezetőképességet. Ez szerinte egy „plusz” hatás az eddigiekhez képest. Megállapítja, hogy ezáltal hatalmas áramok keletkezhetnek a földkéregben.

Ebben a szekcióban érdekes előadás hangzott el az 1 Hz körüli szeizmikus felületi hullámok (L_q coda) Q jóságai tényezőjének meghatározásáról Eurázsia területén és kapcsolatáról a litoszféra fejlődésével, a belső hőmérséklettel, a folyadékfeláramlással stb. A Rayleigh-sebesség is kisebb ott, ahol a jóságai tényező kicsi (M. BRIAN előadása). A legkisebb Q értéket Kamcsatkán, Indiában és Ny-Anatóliában észlelték. Nagy a Q a platformokon. Mágneses anomáliák alapján vizsgálódott Arkani-Hamed JAFAR a Marson és proterozoikus típusú tektonikára következtetett. Megállapította, hogy 4 milliárd éve nem volt lemeztektonika, csak felszíni mozgás. Különböző is az 50–60 km vastag kéreg ellentmondásban van a lemeztektonikával. Nincs magból származó mágneses tere, helyette remanens mágneses tere van. Magyarázatot keresett az előadó az aszimmetrikus felszíni mágneses téreloszlásra, és a Mars-felszín egy részének lemágnesezésére a lökéshullámok révén.

Ismét, mint sokadszor, vita tárgya volt a MOHO indikációja a magnetotellurikus mérésekkel. Az indiai K. K. ROY a Proterozoikus Keleti Ghat mobilis övét — mint tektonikai ablakot — vizsgálta a Singhbhum Archaikus Kratonnal együtt és 20–30 km mélyen észlelt jólvezető alsó határként adta meg a MOHO-t. Módszertani megállapítása szerint a TM módusú fázis — fázis pszeudoszelvény — jobban detektálja az anomáliákat.

Ezzel a szekcióval kapcsolatban mutattuk be posztereinket a Periadriai–Balaton Vonal és a Közép-magyarországi Vonal MT, AMT és MV indikációiról, valamint a *Másodrendű mágneses fázisátalakulás a kéregben: realitás vagy fikció* című poszterünket KISS János első szerzőségével.

Több poszter is foglalkozott azoknak a nemzetközi együttműködésben végzett sűrű MT szondázásoknak az eredményeivel, amelyek a Trans-European suture zone (ÉNy-Lengyelország és ÉK-Németország) litoszférájának meghatározását célozták, azaz a TTZ-nál jelentkező nagyarányú litoszféra-változással.

A másik jelentősebb konferencia Y. OGAWA szervezésében (JAS003) a folyadék és a hő kéregbeni eloszlásával foglalkozott.

Ez a témakör számomra három jelentős előadásban csúcsosodott ki. Az elsőt MONZELLA Adele (Olaszország) tartotta arról a bonyolult, de igen eredményes magnetotellurikus kutatásról, amelyet a toszkánai geotermikus energiatermelés (790 MW) elősegítése végzett végeztek. Az MT mérések nehézségei Olaszországban az egyenáramú vasúti vontatás zavaraiából származnak. E zavarok kiküszöbölése végett dolgozta ki LARSEN (USA) az általánosan használt programjait. Ennek ellenére nagy az adatvesztéség.

A hőforrás (~600 °C) itt 10–12 km mélyen levő batolit, a rezervoár pedig 2–3 km mélyen a gránitos kőzet (nem vulkanit) hasadérendszerében (350–400 °C) van. A kutatás célja a folyadék útvonalának a meghatározása e repedésrendszerben. Jó korrelációt kaptak a kísérleti adatokkal a termelő területen, ahol a folyadék cirkulációja van. Ez utóbbi vizsgálatára 3D szeizmikát is használnak, a kőolajkutatáshoz hasonlóan. A fajlagos ellenállást jelentős mértékben csökkenti az agyag jelenléte is, a folyadék sótartalma (salinity) és telítettsége mellett. Az agyag többnyire a vulkáni kőzetek alterációjából származik. A gőz közvet-

nül nem kutatható, mivel a fajlagos ellenállásra nincs hatással. Ezért az ilyen produktív töréseket az MT módszerrel közvetlenül nem lehet kimutatni.

Nagy figyelmet keltett Y. OGAWA előadása: *Az elektromos ellenállás-szerkezet, a szeizmicitás és a deformáció néhány japán esettanulmány alapján* címmel. Bevezetőjében ő is megállapította az általunk is jól ismert tény, hogy míg a szubdukciós terület (interplate) földregészviszonyai jól ismertek, addig — mint a Pannon-medence is — a lemezeken belüli (intraplate) földregések keletkezésének helye, várható ideje nem eléggé jól tanulmányozható. Megerősítette azt a megállapításunkat is, hogy a földregések a jólvezető képlékeny anomáliák (egyben kissébességű zónák — LVL) határán pattannak ki (l. pl. a berhidai földregés esetét ÁDÁM és ZALAI cikkében a Magyar Geofizika 2000. évi 2. számában). OGAWA ezen megállapítását korábban már részletesen és általánosabban tárgyalta a japán D. ZHAO et al. (PEPI, 2002, Oct. 15) és jól ismert e megállapítás a kínai LIU Guodong tanulmányaiból is. További összefoglaló megállapítása volt, hogy a jólvezető formációban (folyadék) aszeizmikus csúszás (slip), azaz csak képlékeny deformáció lehetséges, de földregés nem. A jólvezető és a nagyobb ellenállású terület között történik a feszültségfelhalmozódás és kezdődik a törési alakváltozás.

Az olaszok részletes vizsgálatokat végeznek a vulkanizmus jellegzetességeinek megismerése végett. Eerre adtak kiváló példákat FINIZOLA Anthony és munkatársai: Multidiszciplináris közelítésük a nagy feloldóképességű fajlagos ellenállás tomográfia, sajátpotenciál, a hőmérséklet és a talaj CO₂ kigázósodása közötti összefüggésre irányult a Strombolin és a Volcano Islands-en. Ennek keretében beszámolt a 200 m behatolási mélységgel végzett sokelektrodás elektromos szondázásaikról, amely révén mindenütt a vulkánon igen kis ellenállást (5–10 Ωm) mértek a folyadék hatására történő agyagos mállás (ún. argilisation) révén. Érdekes lefutása van az SP szelvénynek, amely a vulkán peremén negatív hurkokkal jelentkezik, míg a kráter felett átvált pozitívrá. A szerzők elektrokinetikai potenciállal magyarázzák a jelenséget (ún. hydrate system).

A témakörbe tartozó poszterek egy része török szerzők kutatásának eredményeit ismertette országuk földregéses területein végzett MT és AMT kutatásokról, amelyek OGAWA előadásával csengenek egybe, továbbá vulkánok, geotermikus rezervoárok területén történt mérések eredményeiről adtak számot.

A harmadik nagy, egész napos konferencia az elektromágneses indukciós kutatások módszereivel foglalkozott. Ennek keretében az inverziók különböző kombinációival, finomításaival, lokális és globális alkalmazásával, gerjesztett EM térrel végzett (CSEM) mélytengeri kutatások eredményeinek feldolgozásával a hidrátok kutatásában, a jerkek terjedésével stb. ismerkedhettünk meg. Ezeknek az eredményeknek kvalitatív összefoglalása nehéz lenne, mivel többnyire bonyolult matematikai apparátusokról van szó. Mindenesetre a szaktársadalom egy tekintélyes része buzgólkodik az EM módszerek pontosságának növelésén, amelyre a gyakorlati kutatást végzőknek is oda kell figyelniük.

Rendkívül változatos témákról hallgathattunk előadásokat az uniós rendezvények keretében. A csúcstéma termé-

szetesen a globális felmelegedés volt, amelynek keretében sorra vették a különböző területeken elérhető vagy javasolt technikák alkalmazását. A Sarki Év évfordulója kapcsán hallhattuk, hogy a sarki jég és hó (Antarktisz) vastagságának meghatározásában milyen óriási fejlődés van az egykor alkalmazott (lassú) szeizmikától napjaink légi radar mérésig és a műholdas glaciológiáig stb. Természetesen az IAGA témái is szerepet kaptak az uniós előadások között, így pl. a sugárzási övek múltja és jövője, a szoláris hatások a globális klímában stb.

A fentieket összefoglalva megállapíthatjuk, hogy a geotudományok a világon egyre nagyobb jelentőséget

kapnak, amelyeknek hazai vetületükben is meg kell jelenüniük.

Ezt bizonyára elő fogja segíteni az a tény, hogy 2009-re hazánk kapta az IAGA általános ülészsaka megrendezésének lehetőségét Sopronban, amelynek támogatását valamennyi érdekelt fórumtól, hatóságtól kérjük. (A rendezvény fő szervezője az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet, Sopron, vezetője pedig SZARKA László fősztályvezető.)

Ádám Antal

CENTENÁRIUMI ÜNNEPSÉGEK A GEOFIZIKAI INTÉZETBEN

1906 szeptemberében a Nemzetközi Földmérési Szövetség (Internationale Erdmessung) Budapesten tartott kongresszusa, ismerve EÖTVÖS Loránd eredményeit a torziós ingával és meggyőződve a gravitációs mérések gyakorlati felhasználhatóságáról, avval a kéréssel fordult a magyar kormányhoz, hogy EÖTVÖS kutatócsoportját állandó költségvetési támogatásban részesítse. APPONYI Albert vallás- és közoktatásügyi miniszter 1907. május 15-én kelt levelében rögzítette, hogy a kutatócsoport évi 60 000 korona államsegélyben részesül, amelyet terepi geofizikai mérésekre, valamint módszer- és műszerfejlesztésre kell fordítani, utólagos beszámolási kötelezettség mellett.

Jelenlegi tudásunk szerint ezt a levelet tekinthetjük a Geofizikai Intézet alapító levelének, hiszen ez a kornak megfelelő módon rögzítette a szervezet feladatát, a rendelkezésére álló anyagi erőforrást, irányítási szintjét, beszámoltatási módját, valamint utasítást tartalmazott önálló eszközléltár felfektetésére (jelenlegi alapító leveleinkben sincs sokkal több információ). Emiatt tűztük ki célunk, hogy megünnepeljük a Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet centenáriumát.

A világ első gyakorlati geofizikai kutatóintézetének száz évéről az első méltató cikk VERŐ László tollából a *First Break* 2007. júniusi számában jelent meg (a szépen illusztrált és emelkedett stílusú cikk másolata az ELGI honlapján is olvasható a www.elgi.hu/elgi100 rovatban). Lapunk legutóbbi számában (48. évfolyam 3. szám, 81. oldal) BODOKY Tamás ünnepi visszatekintését olvashattuk az ELGI történetéről.

Az Intézet százéves fennállását az ELGI vezetése és kollektívája olyan rendezvénysorozattal kívánta megünnepelni, amely méltó az Intézet tekintélyéhez és nemzetközi pozíciójához, megfelel az ELGI közszolgálati és közönségszolgálati elkötelezettségének. A következőkben az eddig megvalósult eseményekről számolunk be a *Magyar Geofizika* olvasóinak.

2007 november 8: centenáriumi ünnepség

Az Intézet konferenciatermében tartott rendezvényre meghívót kaptak a szakmánkkal és az ELGI tevékenységével kapcsolatban álló minisztériumok vezetői, az ünnepségen részt vettek társintézményeink és az egyetemek vezetői, kedves kollégáink. Nagy megtiszteltetés volt számunkra, hogy erre az ünnepségre eljött és köszöntőt mondott SZILI Katalin, az Országgyűlés elnök asszonya, aki az

Országgyűlés arany emlékérmét adományozta FANCSIK Tamás igazgatónak az ünnepi alkalomból (a centenáriumi ünnepségről néhány fotó látható az Országgyűlés elnökének honlapján a

www.szilikatalin.hu/galeria/ELGI/default.htm címen).

SZILI Katalin, az Országgyűlés elnök asszonya átadja az Országgyűlés arany emlékérmét FANCSIK Tamásnak

BODOKY Tamás történelmi áttekintése és SZILI Katalin köszöntője után BOJÁR Gábor, a Graphisoft elnöke beszélt az Intézetben eltöltött éveiről és arról, hogy mit jelentett szakmai és üzlettemberi fejlődésében az ELGI szellemisége. SZABADOS Gábor, a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal elnöke és FANCSIK Tamás az Intézet feladatáról és küldetéséről beszélt. Az ünnepséget egy rézfúvós kvartett és KUBIK Anna színművésznő tette még színesebbé, aki EÖTVÖS Loránd beszédéből és levelezéséből olvasott fel részleteket.

Az ünnepség végén állófogadáson láttuk vendégül a résztvevőket, emellett vendégeink az egész napon át látogathatták kutatóhelyeinket, megnézhatték poszter kiállításunkat. A média érdeklődését két televíziós forgatócsoport és (a sajtóközpontban) több újságíró jelenléte tükrözte.

BOJÁR Gábor beszél az Intézetben eltöltött éveiről

Az eső miatt a földradarral az Intézet folyosóján mértek a gyerekek

2007 november 9: nyílt nap az ifjúságnak

Sokan gondolják úgy közülünk, hogy az Intézetnek kötelessége a tudományos ismeretterjesztés és a tanulóifjúság természettudományos nevelése is (mert e téren sok a teendő, és saját szakmánkhöz mi értünk igazán). A centenáriumi ünnepségre következő napon az ifjúságé volt az Intézet: a nyílt nap installációit kihasználva, négy általános iskolából és három gimnáziumból több mint száz diák volt vendégünk (ehhez járult még az ELTE geofizikus hallgatóinak csapata). A gyerekcsoportok dobbantásversenyt rendeztek (mert így lehet szeizmikus hullámokat generálni), GPS-sel keresték az udvaron elrejtett csokoládét, segítettek mérni egy Eötvös-ingával, megismerkedtek a mágneses műszerekkel, gravitációs hatószámítást próbáltak ki, látták mikroszkópon a bükkábrányi cédrusok szövetét, régi szakkönyveket csodáltak meg a könyvtárban és tudják már, hogy mire való az ország gravitációs térképe. Legnagyobb sikere a földradarnak volt, mert azt minden gyerek szívesen tologatta az udvaron és a folyosókon egyaránt.

Sikerült a gravitációs hatószámítás! — Kís Márta a Szent Angéla Gimnázium tanulóinak tart bemutatót

2008 február 28: konferencia az Intézet nemzetközi kutatási projektjeiről

Azt gondoltuk, hogy egy tudományos intézet nem ünneplheti úgy a 100. évfordulóját, hogy tudományos eredményeit ne mutassa be a szakmai közönségnek. Ezért 2008. február 28-ára tudományos konferenciát szerveztünk, melyre meghívtuk külföldi és belföldi projekt-partnereinket és a Magyar Geofizikusok Egyesületének minden tagját. Úgy döntöttünk, hogy azokat a kutatásokat mutatjuk be, melyek nemzetközi együttműködésben, nemzetközi pályázatok finanszírozásában folynak, ezért a konferencia nyelve az angol volt. A konferencia hat témaköre:

- A széndioxid felszín alatti tárolása,
- Szennyeződések elterjedésének kutatása geofizikai módszerekkel,
- Paleomágneses kutatások,
- Soknyelvű geofizikai adatbázisok fejlesztése (GEOMIND projekt),
- Fejlett szeizmikus kutatás (ASAP),
- Litoszférakutatás.

Mind a 6 témakörben 3–3 előadás hangzott el, a hét országból érkezett társkutatók is bemutatták eredményeiket (az előadások tartalmi kivonatát a résztvevők CD mellékletként megkapták, a konferencia teljes anyagát a Geofizikai Közlemények különszáma fogja közölni).

A konferencia megnyitásként (vendégeink részére) BODOKY Tamás foglalta össze az ELGI történetét, majd a szakmai témák következtek. A nagy érdeklődés miatt az ELGI konferenciaterme zsúfolásig megtelt, és bár az utolsó előadás délután 5 órakor hangzott el, a teremben szép számmal voltak érdeklődők, akik kitarítottak egész nap. A jelenléti íven 104 aláírást számoltunk össze. Az ide látogató hazai és külföldi partnerek számos szakmai együttműködésre tettek javaslatot az előadások meghallgatása után.

Az ELGI külkapcsolatai nemcsak szakmai partnereinket érdekelték. Az ELGI és az USGS (Egyesült Államok Geológiai Szolgálat) több évtizedes együttműködését April H. FOLEY, az Egyesült Államok Budapestre akkreditált nagykövete értékelte hozzászólásában (és saját témájának érezte

a széndioxid-elnyelés kutatását is); kíséretében volt Samuel KOTIS, a nagykövetség környezetvédelmi, tudományos-technikai és egészségügyi attaséja. A Kínai Népköztársaságot XIE Gaofeng első titkár képviselte, aki egy külön találkozó keretében ismerkedett meg az ELGI ötven évvel ezelőtti kínai expedíciójával és POSGAY Károly erre vonatkozó tapasztalataival. Neda MILIŠIĆ, a horvát nagykövetség attaséja a délutáni ülészenon vett részt, és találkozott horvát kollégáinkkal. Vendégeink közt természetesen köszönthettünk több egyetemi tanárt, tudományos kutatót, az NKTH felelős vezetőit, minisztériumi tisztségviselőt, a Külügyminisztérium képviselőjét.

Terveink a centenáriumi évben

A 100. születésnap alkalmából még több eseményen szeretnénk bemutatni, hogy az ELGI dolgozik és szép eredményeket ér el továbbra is. Április 17. és 20. között a Magyar Természettudományi Múzeumban lesz a Föld Bolygó Nemzetközi Éve eseménysorozatának központi rendezvénye — az Intézet ott is méltóképpen szeretne bemutatkozni az ifjúságnak és a nagyközönségnek. Május 23-án a Kolumbusz utcai székházában (jobban mondva az udvaron felállítandó háromszáz személyes sátorban) tervezük megrendezni az ELGI összes volt dolgozóinak találkozóját. Reméljük, nagy öröm lesz ez mindenkinek, aki részese volt az elmúlt idők történéseinek (az intézet honlapján a „Centenáriumi találkozó” rovatban már olvasható a találkozó hírlevele, és ott gyűjtjük régi kollégáink jelentkezését). Az utolsó eseményt ebből az alkalomból szeptember végén az EAGE rendezi, a CO₂ föld alatti tárolásának témakörében rendezendő konferencia színhelye az MTA székháza lesz (1. Rendezvénynapotárunkat). Az a tervünk, hogy egy múzeumlátogatás erejéig elhozzuk a konferencia résztvevőit az Intézetbe, és reméljük, hogy addigra bemutatható lesz a geofizikai műszerek gyűjteménye is.

FANCSIK Tamás fogadja April H. FOLEY nagykövetet és Samuel KOTIS attasét

VASS Ilona (középen), a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal elnökhelyettese a konferenciát hallgatja

Neda MILIŠIĆ, a horvát nagykövetség első titkára HEGEDŰS Endre bemutatóját hallgatja

A centenáriumi rendezvények szervezésében az Intézet öregje-fiatalja nagy lelkesedéssel és ügyesírettel vett részt. Öröm volt látni a különböző feladatokkal ellátott csoportok szakszerű munkáját, e beszámoló írója e helyen is szeretné köszönetét (és elismerését) kifejezni a kollégáknak. Végül köszönnük minden tisztelőnknek az évforduló alkalmából küldött jókívánásokokat, az érdeklődést, a részvételt ezeken a megemlékezéseken, és reméljük, hogy mindezek a rendezvények jó alkalmat adtak-adnak az Intézet megismertetésére, szakmánk közönségbefolyásának növelésére.

Kakas Kristóf

I. ORSZÁGOS FÖLDTUDOMÁNYI DIÁKKÖRI KONFERENCIA

A Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kar és az MFT rendezésében került sor a konferenciára 2007. november 9–10-én. A konferenciának két része volt. Az első részben a plenáris ülésen — amelyet az MTA X. Osztálya részéről megisztelt NAGY Béla tudományos titkár — BÖHM József, a Kar dékánja köszöntötte a megjelent középiskolás diákokat és kísérő tanárokat. Majd BREZSNYÁNSZKY Károly tartott ismertető előadást a Föld Bolygó Nemzetközi Éve alkalmából. Beszélt annak általános célkitűzéséről, a kapcsolódó programokról, előadását gyönyörű szép „földtani jellegű” vetített képekkel illusztrálta. Ezután FÖLDESSY János professzor, az Ásványtani-Földtani Intézet vezetője a saját életútján keresztül mutatta be a pálya minden szépségét és romantikáját. Úgy éreztem, a hallgatóságnak olyan élményben lehetett része, amely minden bizonnyal saját életük alakítására is befolyással lesz. A plenáris ülés végén egy korábbi, a Műszaki Földtudományi Kar által szervezett energetikai-földtudományi vetélkedőn (szintén elsősorban középiskolások számára) részt vett hallgató mesélt a vetélkedőről, majd a díjazottak számára tartott szakmai kirándulásról. Erről profi módon készített vetített képes előadást néztünk és hallgattunk. Érezni lehetett, hogy milyen fontosak lehetnek a diákok számára a földtudományokkal kapcsolatos tanulmányok és közvetlen élmények.

Délután, valamint szombaton egész nap összesen 4 szekcióban a diákok saját eredményeikről tartottak 10–15 perces előadásokat. Én a klasszikus földtudományi szekció (földtan, geofizika, csillagászat, hidrogeológia, talajtan ...) szekció előadásait hallgattam végig. Az előadásokat zsűri értékelte (az egyes szakterületeket képviselő, vezető oktatókból álló zsűri vezetője ORMOS Tamás egyetemi docens volt) és értékes díjakat kaptak a győztesek és helyezettek a másnapi eredményhirdetésen.

A zsűri szigorú volt és persze rendkívül nagyra értékelte a szárnyaikat bontogató, a földtudományok talán jövőbeli szakembereinek előadásait. A projektorral vetített, színes előadások mindnyájunknak sok-sok kellemes meglepetést okoztak. Igazi élmény volt látni a csillogó szemű diákokat és a velük együtt, értük izguló tanárokat. Sok-sok tehetséges fiatalal és lelkes tanárkísérővel találkozhattunk az előadásokon. Ezután látogatták meg a vendégek a Műszaki Földtudományi Kar tanszékeit, közöttük a Geofizikai Tanszéket is. Az Eötvös-inga közelében, a CSÓKÁS professzorról elnevezett előadóban ért az igazi meglepetés bennünket. Egész napos konferencia után az estébe nyúló, több mint egy óras beszélgetést alig tudtuk befejezni a nagy érdeklődés miatt. Itt látszott, milyen nagyszerű ötlet volt ezt a konferenciát megszervezni. Ebben a legnagyobb személyes érdeme FÖLDESSY professzornak és HARTAI Éva docens asszonynak volt.

A másnapi eredményhirdetésen nagyok sok díj átadására került sor a támogatók jóvoltából. Közöttük voltak az MGE által felajánlott pénzjutalmak, ill. ajándékok. Szerencsére sok diák kaphatott értékes díjat és jutalmat. Például az MTA Földtudományi Osztályától a Szádeczky-Kardoss Elemér Alapítványból a három legkiválóbb hallgató kapott jelentős értékű különdíjat.

Nagyszerű ötlet volt, hogy az MGE csatlakozott a rendezvény támogatóihoz, így részese volt a Föld Éve rendezvénysorozat egyik első, de igen fontos eseményének, ami igazi ünnepet jelentett.

*Gyulai Ákos,
a Kar Tudományos Diákköri Tanácsának
elnöke,
az MGE Észak-magyarországi Csoportjának
elnöke*

EÖTVÖS LORÁND FIZIKAI TANULMÁNYI VERSENY CELLDÖMÖLKÖN

2007. május 17-én, immár 17. alkalommal, került megrendezésre a fizika tanulmányi verseny a Vas megyei általános iskolák VII. és VIII. osztályos tanulói számára a celldömölki Eötvös Loránd Általános Iskolában.

A tanulmányi verseny előkészítését, lebonyolítását az eddig hagyományosan végző celldömölki Eötvös Loránd Általános Iskola mellett idén az Apáczai Kiadó is segítette. Külön köszönet illeti ezért a kiadót.

A versenyre a megye 11 iskolája nevezett. Összesen 39 tanuló vett részt a megmérettetésen. A részt vevő iskolák: Celldömölkről a Berzsényi Dániel Gimnázium (6 osztályos), az Eötvös Loránd Általános Iskola, a Gayer Gyula Általános Iskola, a Szt. Benedek Katolikus Általános Iskola; Gércéről a helyi Általános Iskola; Hegyfaluból a Széchenyi István Általános Iskola; Ostffyasszonyfáról a Petőfi Sándor Általános Iskola; Répcelakról a Móra Ferenc Általános Iskola; Sárvárról a Gárdonyi Géza Általános Iskola; Szombathelyről a Neumann János Általános Iskola és a Váczi Mihály Általános Iskola.

A feladatokat MOLNÁR László, a szombathelyi Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola tanára, az Apáczai

Kiadó fizika tankönyveinek szerzője állította össze. A feladatok között idén szerepelt olyan is, amelynek megoldása azt jelentette, hogy a tanulók megfigyelés alapján írták le és magyarázták a bemutatott kísérletet.

A tanulmányi verseny győztesei és helyezettjei az alábbi tanulók voltak:

VII. osztályosok:

1. TÓTH Szabolcs (sárvári Gárdonyi Géza Általános Iskola),
2. NAGY Ákos (répcelaki Móra Ferenc Általános Iskola),
3. KONDOR Árpád (hegyfalui Széchenyi István Általános Iskola);

VIII. osztályosok:

1. DIENES Attila (hegyfalui Széchenyi István Általános Iskola) és holtversenyben
1. GERGYE Mihály (hegyfalui Széchenyi István Általános Iskola),
2. SÜLE Dávid (szombathelyi Váczi Mihály Általános Iskola),
3. HORVÁTH Eszter (hegyfalui Széchenyi István Általános Iskola).

Külön kiemelendő az egyébként évek óta eredményesen szereplő hegyfalui Széchenyi István Általános Iskola idei teljesítménye. Gratulálva a sikeresen szereplő tanulóknak, ki kell emelni SÁTORI Károly igazgató úr, fizikatanár eredményes és színvonalas felkészítő munkáját.

A verseny jó hangulatban zajlott le. Az eredményhirdetést követően a rendezők nevében ROZMÁN László igazgató (celldömölki Eötvös Loránd Általános Iskola), VIOLA István fizikatanár (Apáczai Kiadó), és MOLNÁR László tanár (szombathelyi Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola) a részt vevő tanárok és tanulók jelenlétében megkoszorúzták a versenynek helyt adó iskola névadójának, EÖTVÖS Lorándnak az iskola dísztermében elhelyezett domborművét.

A Magyar Geofizikusok Egyesülete és az Eötvös Loránd Geofizikai Alapítvány eddig minden évben képviseltette magát a tanulmányi versenyen. Az idei esztendőben a személyes képviseletet nem tudtuk megoldani. GOMBÁR László elnök és PÁLYI András titkár levélben köszöntötte a verseny rendezőit és résztvevőit. Gondoskodtak továbbá arról, hogy a magyar geofizikusok nevében a verseny győztesei és helyezettei idén is megkaphassák az Eötvös Loránd Geofizikai Alapítvány által felajánlott szakmai jellegű ajándékokat.

A magyar geofizikus társadalom nagy örömmel fogadta és folyamatosan támogatta azt a lelkes tevékenységet, amely EÖTVÖS Loránd tudományos munkásságának és szellemiségének ápolásában, a celldömölki hagyományápolásban több évtizede élő módon van jelen.

Nagy tisztelettel emlékezünk DALA József helytörténészre, aki közel 40 éve indította el az Eötvös-hagyományok ápolását és tette azt mindmáig élővé Celldömölkön. Ugyanúgy tisztelettel emlékezünk HEGYI Dániel és

KOVÁCS Károly tanár urakra, akik kezdeményezése alapján 1991-ben elindulhatott a megyei szintű Eötvös Loránd fizikai tanulmányi verseny, a kiemelkedő tudós nevét 1972 óta viselő celldömölki iskolában.

Nagy szeretettel gondolunk ROZMÁN László magyar nyelv- és irodalomtanárra, aki 2007 augusztusáig a celldömölki Eötvös Loránd Általános Iskola igazgatójaként több mint tíz éven át lelkes motorja volt kimagasló elődünk szellemiségének ápolásában Celldömölkön és környékén. Munkája és a velük együtt dolgozó tanárok, szülők, segítők törekvése bizonyítja, hogy napjainkban is lehet pozitív példaképek felmutatásával eredményes oktató-nevelő tevékenységgel fejleszteni fiataljaink szellemi-lelki képességeit. Nagyrabecsülésünk és köszönetünk mindannyiuké.

A Magyar Geofizikusok Egyesületének tárgyalótermének faláról EÖTVÖS Loránd nagyméretű arcképe tekint mindazokra, akik ott megfordulnak, dolgoznak. Természetes számunkra, hogy nap mint nap az ő felügyeletében, szellemi kontrolljában élünk. Érthető tehát, hogy különösen érzékenyen érintett minket a hír, hogy Celldömölk két szomszédos iskoláját, az Eötvös Loránd Általános Iskolát és a Gayer Gyula Általános Iskolát 2007 szeptemberétől összevont, de — tudomásunk szerint — név nélküli iskolaként üzemelteti tovább az önkormányzat. Reméljük, hogy a Ság hegy és vidéke fővárosában EÖTVÖS Loránd szellemisége tovább él egyrészt a tanulmányi verseny megmaradásában, másrészt az új iskola majdani elnevezésében is. Egyesületünk és alapítványunk örömmel ad meg minden tőle telhető segítséget az új iskolai vezetésnek is.

*Pályi András,
az MGE titkára*

HUNGEO–2008

Magyar földtudományi szakemberek IX. világtalálkozója

A FÖLD ÉVE–2008

A földtudományok az emberiségért a Kárpát-medencében

2008. augusztus 20–24.

<http://www.foldtan.hu>

<http://lazarus.elte.hu/hun/hungeo>

Helyszín: ELTE FFI, 1117 Budapest, Pázmány Péter sétány 1/c.

A Nemzetközi Földtudományi Unió (IUGS) és az UNESCO kezdeményezésére az ENSZ a 2008. évet „A Föld Évé”-vé nyilvánította, ennek jegyében kívánjuk megrendezni a HUNGEO Tudományos és Oktatási Program IX. Világtalálkozóját. Ezzel kívánunk hozzájárulni a FÖLD NEMZETKÖZI ÉVE programsorozathoz.

A találkozó házigazdája az ELTE FFI.

A találkozó rövid programja:

2007. augusztus 20. (szerda)	Érkezés, regisztrálás, beköszöntő parti, tűzijáték
2007. augusztus 21. (csütörtök)	Megnyitó, plenáris ülés
2007. augusztus 22. (péntek)	Szekcióülések, poszter bemutató

Szekciók:

„A”	A Föld mint globális rendszer (lito-, hidro-, atmo-, bioszféra)
„B”	Erőforrások, veszélyforrások
„C”	Települések és életminőség
„D”	A Föld és az élet — a Föld és az egészség
„E”	Földtudományi oktatás, ismeretterjesztés és élethosszig tartó tanulás
„F”	Az emberiség szolgálatában: alkalmazott földtudományok

2007. augusztus 23–24. (szombat–vasárnap)

Szakmai terepbejárás: A belső-kárpáti vulkáni koszorú

„A” kirándulás:

Augusztus 23. (szombat)

Budapest–Dobogókő–Esztergom–Visegrád–Szentendre–Budapest

„B” kirándulás:

Augusztus 23–24. (szombat–vasárnap)

1. nap: Budapest–Dobogókő–Esztergom–Párkány–Bény–Mohi–Léva

2. nap: Léva–Garamszentbenedek–Körmöcbánya–Selmezbánya–Ipolyság–Vác–Budapest

Jelentkezési lap és további információk a fenti honlapcímeken!